

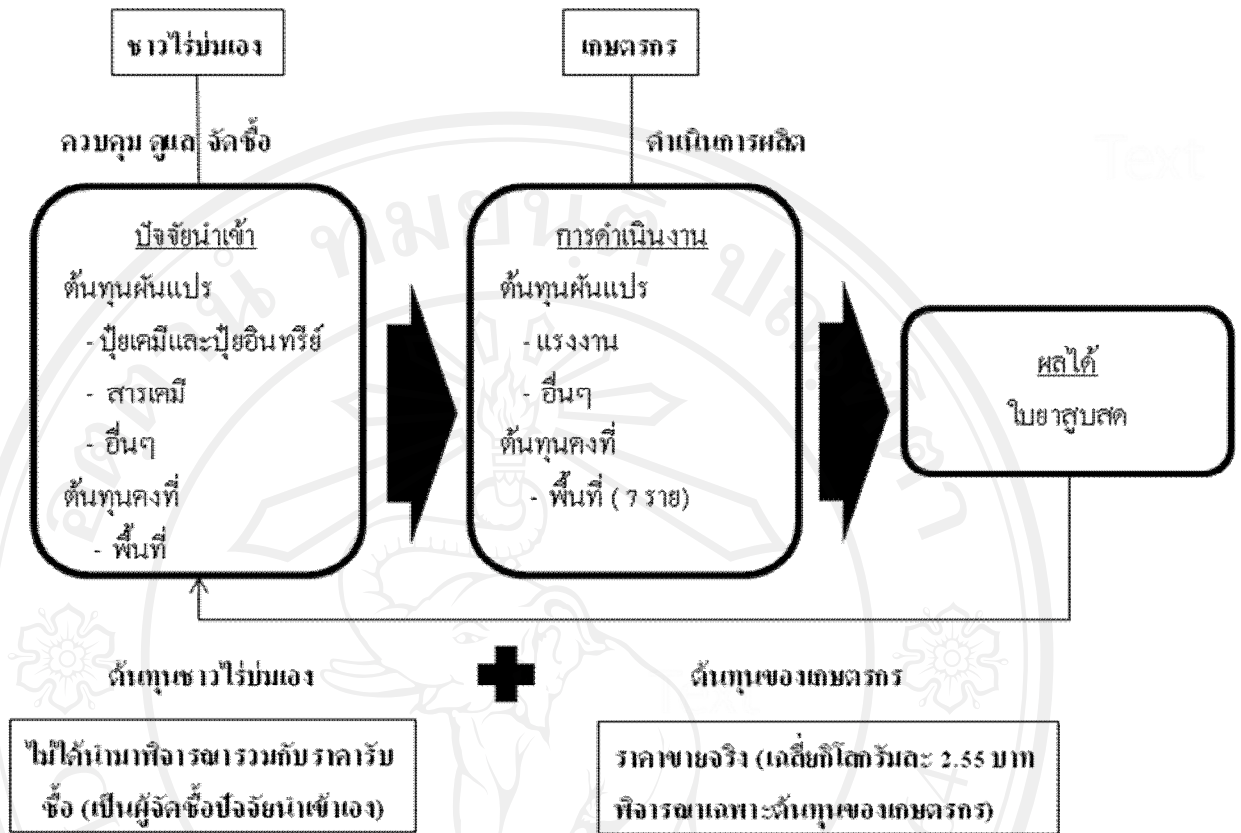
บทที่ 6

ต้นทุน ผลตอบแทน ของการผลิตยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย

การวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน ของการผลิตยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียของเกษตรกร ตัวอย่าง จังหวัดเชียงราย ปีเพาะปลูก 2551/2552 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ผลิตใบยาสูบสดทั้งเกษตรกรและชาวไร่บ่มเอง ได้ข้อมูลต้นทุนการผลิต ซึ่งแยกออกเป็นต้นทุนของชาวไร่บ่มเอง และต้นทุนของเกษตรกร ส่วนผลตอบแทนจะเป็นการนำเสนอราคาซื้อขายจริงระหว่างชาวไร่บ่มเองและเกษตรกร รวมทั้งนำเสนอจุดคุ้มทุนเพื่อแสดงระดับการผลิตที่คุ้มทุนอีกด้วย ซึ่งผลการวิเคราะห์ทั้งหมดนี้สามารถนำไปประกอบการตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตต่างๆ ให้มีผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการการผลิตยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียต่อไป

6.1 ต้นทุน

ต้นทุนการผลิตใบยาสูบสด ซึ่งให้เห็นถึงองค์ประกอบของต้นทุนการผลิตและความจำเป็นของการใช้เงินทุน โดยต้นทุนการผลิตของเกษตรกรตัวอย่างสำหรับการศึกษารุ่นนี้ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปรและต้นทุนคงที่ ซึ่งพิจารณาทั้งต้นทุนที่เป็นต้นทุนเงินสด และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด ที่เกิดขึ้นในการผลิตใบยาสูบสด จากที่ได้นำเสนอไว้แล้ว ว่ามีชาวไร่บ่มเอง ผู้ซึ่งได้รับโควตาใบยาแผนงานปรับปรุงคุณภาพใบยาเวอร์จิเนีย เพื่อทำการผลิตใบยาสด และบ่มเป็นใบยาแห้ง แล้วจำหน่ายให้สำนักงานยาสูบเชียงรายตามจำนวนโควตาที่ได้รับ แต่ถ้าชาวไร่บ่มเองไม่ต้องการที่จะผลิตใบยาสูบสด ก็จะจัดหาเกษตรกรที่ผลิตใบยาสูบสดแล้วนำมาจำหน่ายให้กับตนเอง โดยชาวไร่บ่มเองจะควบคุม ดูแลในกระบวนการผลิตใบยาสูบสดของเกษตรกรพร้อมทั้งจัดซื้อปัจจัยการผลิต ได้แก่ ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ สารเคมี ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าน้ำมัน ถาดหลุม ถูดำ และค่าฟาง) และหากเกษตรกรรายใดที่ไม่มีพื้นที่ในการผลิต ชาวไร่บ่มเองจะจัดหาพื้นที่ในการผลิตให้ สำหรับในการผลิตจะเกษตรกรจะเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมดและจะจัดการเฉพาะปัจจัยแรงงาน (ภาพที่ 6.1) ส่วนเกษตรกรที่มีพื้นที่การผลิตเอง ชาวไร่ก็จะเพิ่มราคาขายให้ คำนึงเพื่อให้ได้ข้อมูลต้นทุนการผลิตใบยาสูบสด ซึ่งแยกออกเป็นต้นทุนของชาวไร่บ่มเอง และต้นทุนของเกษตรกร แสดงรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6.1)

ที่มา : จากการสำรวจ, 2552

ภาพที่ 6.1 ระบบการผลิต และการปฏิบัติงานของการผลิตใบบยาสุขภาพของเกษตรกร

6.1.1 ต้นทุนผันแปร

ต้นทุนผันแปรของการผลิตใบบยาสุขภาพสำหรับการศึกษารุ่นนี้ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการผลิตที่เกิดจากปัจจัยผันแปร 5 ชนิด ได้แก่ ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ สารเคมี แรงงาน ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร และค่าใช้จ่ายอื่นๆ เนื่องจากการผลิตใบบยาสุขภาพ (ภาพที่ 6.1) เกี่ยวข้องกับผู้ผลิต 2 กลุ่ม คือ 1) ชาวไร่บ่มเอง ที่ควบคุม และดูแลเกษตรกรที่ผลิตใบบยาสุขภาพ ให้เป็นไปตามขั้นตอนของการส่งเสริมจากสำนักงานยาสุขภาพเชียงราย และ 2) เกษตรกรที่ผลิตใบบยาสุขภาพ จะเป็นผู้ดำเนินการในด้านการผลิตทั้งการเตรียมกล้าปลูก การทำงานในไร่ปลูก ไปจนถึงการเก็บเกี่ยวใบบยา และนำใบบยาสุขภาพขึ้นโรงบ่มใบบยา (กระบวนการแปลงสภาพใบบยาสดเป็นใบบยาแห้งชาวไร่บ่มเองที่รับซื้อใบบยาสดจะเป็นผู้ดำเนินการเอง) ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับการผลิตจริงจึงได้พิจารณาเป็น ต้นทุนที่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณผลผลิตหรือค่าใช้จ่ายของชาวไร่บ่มเองที่จ่าย

ออกไปจากการซื้อปัจจัยผันแปรในการผลิตใบยาสูบสด ซึ่งได้แก่ ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ สารเคมี และค่าใช้จ่ายอื่นๆ และต้นทุนที่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณผลผลิตหรือค่าใช้จ่ายที่ของเกษตรกรจ่ายออกไปจากการซื้อปัจจัยผันแปรการผลิต ได้แก่ ค่าแรงงาน ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (ค่าอาหารของแรงงาน) และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร โดยพิจารณาประกอบกับต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด และต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นเงินสด

ต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด

ต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดจะแสดงถึงค่าใช้จ่ายที่ได้จ่ายออกไปจริงในการซื้อปัจจัยผันแปรในการผลิต และเพื่อให้สอดคล้องกับการผลิตใบยาสูบสดจึงได้แยกต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด โดยได้นำเสนอไปแล้วข้างต้น โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ตามกลุ่มผู้ผลิตใบยาสูบสด คือ ชาวไร่บ่มเอง และเกษตรกร โดยต้นทุนผันแปรในการผลิตที่ชาวไร่บ่มเองจ่ายออกไปจริงที่เป็นเงินสด ได้แก่ ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ สารเคมี และค่าใช้จ่ายอื่นๆ (ค่าไฟ ค่าน้ำมัน ถูงเหลือง กาว ถาดหลุม ถูดำ ฟาง) และต้นทุนผันแปรที่เกษตรกรจ่ายออกไปจริงที่เป็นเงินสด ได้แก่ ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายอื่นๆ (ค่าอาหารแรงงาน) แสดงรายละเอียดได้ ดังนี้

ต้นทุนผันแปรในการผลิตที่ชาวไร่บ่มเองจ่ายจริงเป็นเงินสดในการซื้อปัจจัยต่างๆ เหล่านี้

(1) ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ จากที่ชาวไร่ให้เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ปุ๋ยเคมีในการผลิต ได้ใช้ปุ๋ยหลักสูตร 6-18-24+4Mgo+0.50Borex และปุ๋ยรอง ได้แก่ สูตร 27-0-0, 15-0-0+26+0.30B, 0-0-50 และ 13-0-46 โดยวิธีการใช้ปุ๋ยหลักจะใช้สองรูปแบบคือเป็นเมล็ดฝังที่โคนต้น และผสมน้ำรดต้นยาสูบ ส่วนด้านปุ๋ยรองจะใช้ในรูปแบบผสมน้ำรดในอัตราส่วนที่แตกต่างกันไป สำหรับปุ๋ยอินทรีย์ จะใช้ในขั้นตอนของการปลูกในการรองก้นหลุม สำหรับค่าใช้จ่ายในการใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ เฉลี่ยต่อราย 36,030.56 บาท

(2) สารเคมี การผลิตใบยาสูบสดมีการใช้สารเคมีทั้งในรูปแบบของการป้องกันและการกำจัดโรคและแมลง สารกำจัดยอดและแขนง (สารที่ใช้ในการหยอดยาคุมหน่อในขั้นตอนการตอนยอด) รวมทั้งวัสดุปลูกที่ต้องใช้สำหรับเกษตรกรที่เลือกวัสดุในการเพาะชำเป็นถาดหลุม โดยสารเคมีทั้งหมดที่เกษตรกรตัวอย่างใช้มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อราย 2,640.33 บาท (ตารางที่ 6.1)

(3) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ชาวไร่บ่มเองได้จ่ายออกไปเป็นเงินสดให้กับเกษตรกรตัวอย่าง ได้แก่ ค่าไฟ ค่าน้ำมัน ถูงเหลือง กาว ถาดหลุม ถูดำ ฟาง รวมเป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ เฉลี่ยต่อราย 6,580.45 บาท

ต้นทุนผันแปรในการผลิตที่เกษตรกรตัวอย่างจ่ายจริงเป็นเงินสดในการซื้อปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ คือ

(1) ค่าจ้างแรงงาน จากการผลิตใบยาสูบสดของเกษตรกรตัวอย่างที่ศึกษา พบว่ามีค่าจ้างแรงงานรายวันในช่วง ราคา 120-180 บาทต่อคนต่อวัน และจ่ายค่าแรงงานในการเหมาในขั้นตอนการกำจัดวัชพืช การเก็บใบยาสูบสดไร่ละ 250 บาท และจ่ายค่าแรงงานในการเหมาใบยาสูบสดขึ้นโรงบ่มใบยา กิโลกรัมละ 0.13-0.15 บาท รวมค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานที่เป็นเงินสดเฉลี่ยต่อราย 12,770.88 บาท

(2) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ เกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 57.38 (จากการสอบถามพบว่า ค่าอาหารของแรงงานจะเตรียมให้สำหรับแรงงานที่จ้างรายวันแรงงานเก็บใบยาสูบ จำนวน 3 ราย และจ้างแรงงานในเก็บใบยาสูบรวมกับนำใบยาสูบขึ้นโรงบ่มใบยา จำนวน 32 ราย) ได้จัดอาหารให้แรงงานในการผลิตใบยาสูบสดโดยจะอยู่ในขั้นตอนของการเก็บเกี่ยวที่ต้องดำเนินงานในเสร็จภายในหนึ่งวัน จึงได้รวมเป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ พบว่ามีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยรายละ 695.90 บาท

ต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นเงินสด เนื่องจากต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นเงินสดคือค่าใช้จ่ายที่ผู้ผลิต ไม่ได้จ่ายเป็นเงินสดจริงในการซื้อปัจจัยการผลิต จะเป็นต้นทุนผันแปรที่เป็นของผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้นต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นเงินสดสำหรับการศึกษารุ่นนี้ จึงเป็นของผู้ผลิตที่ปฏิบัติงานในการผลิตใบยาสูบสด นั่นคือจะพิจารณาเฉพาะเกษตรกรตัวอย่างเท่านั้น ดังนั้นต้นทุนที่เกษตรกรตัวอย่างไม่ได้จ่ายเป็นเงินสดในการใช้ต้นทุนผันแปรในการปลูกใบยาสูบสด มีดังนี้

(1) ค่าจ้างแรงงาน เกษตรกรตัวอย่างมีการใช้แรงงานในครัวเรือนและแลกเปลี่ยนเกือบทุกขั้นตอนในการผลิตใบยาสูบสด ยกเว้นการเตรียมพื้นที่ปลูก รวมเป็นค่าใช้จ่าย ซึ่งไม่ได้เป็นเงินสดเฉลี่ยต่อราย 11,547.30 บาท

(3) ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปร เป็นต้นทุนที่ประเมินขึ้นในกรณีที่เกษตรกรใช้เงินในการซื้อปัจจัยการผลิตที่เป็นต้นทุนผันแปรเพื่อดำเนินงานในการปลูกใบยาสูบ แทนที่จะนำเงินไปลงทุนด้านอื่น คำนวณจากต้นทุนผันแปรในส่วนของเกษตรกรตัวอย่างที่เป็นเงินสดทั้งหมดแล้วคูณด้วยอัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารพาณิชย์ในช่วงเวลาที่ทำการผลิต โดยธนาคารแห่งประเทศไทย (2553) ได้รายงานข้อมูลอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ คือร้อยละ 0.50 ต่อปี พบว่า ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนผันแปรเฉลี่ยรายละ 67.33 บาท

6.1.2 ต้นทุนคงที่

ต้นทุนคงที่ เป็นต้นทุนของการผลิตที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณผลผลิต ต้นทุนคงที่ของการผลิตใบยาสูบสดสำหรับการศึกษารุ่นนี้ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการใช้ของปัจจัย ค่าเช่าที่ดิน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนคงที่ จากที่นำเสนอไปแล้วว่าการผลิตใบยาสูบสดเกี่ยวข้องกับผู้ผลิต 2 กลุ่มคือ ชาวไร่บ่มเอง และเกษตรกร ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับการผลิตจริง จึงได้พิจารณาเป็นต้นทุนที่เป็นค่าใช้จ่ายของชาวไร่บ่มเองที่จ่ายออกไปจากการซื้อ

ปัจจัยคงที่ในการผลิตใบยาสูบสด ซึ่งได้แก่ ค่าเช่าดิน กับต้นทุนที่เป็นค่าใช้จ่ายที่ของเกษตรกรจ่าย ออกไปจากการซื้อปัจจัยคงที่การผลิต ได้แก่ ค่าที่ดิน (กรณีให้พื้นที่ของตนเอง) และค่าเสียโอกาส เงินลงทุนคงที่ โดยพิจารณาประกอบกับต้นทุนที่เป็นเงินสด และต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นเงินสด (ตารางที่ 6.1)

ต้นทุนคงที่ที่เป็นเงินสด เป็นต้นทุนที่ผู้ผลิตจ่ายออกไปจริงในการซื้อปัจจัยการผลิตที่ไม่เปลี่ยนแปลงตามปริมาณผลผลิต โดยในส่วนของผู้ผลิตที่เป็นชาวไร่บ่มเองได้จ่ายค่าเช่าพื้นที่ในการผลิตใบยาสูบสดให้กับเกษตรกรตัวอย่าง เป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยรายละ 3,301.23 บาท ในส่วนของเกษตรกรไม่มีค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปในการซื้อต้นทุนคงที่ที่เป็นเงินสดแต่อย่างใด

ต้นทุนคงที่ที่ไม่เป็นเงินสด เนื่องจากต้นทุนคงที่ที่ไม่เป็นเงินสดคือค่าใช้จ่ายที่ผู้ผลิตไม่ได้จ่ายเป็นเงินสดจริงในการซื้อปัจจัยการผลิตที่เป็นต้นทุนคงที่ โดยจะเป็นต้นทุนคงที่ที่เป็นของปฏิบัติงาน ดังนั้นต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นเงินสดสำหรับการศึกษาครั้งนี้ จึงเป็นของผู้ผลิตที่ปฏิบัติงานในการดำเนินงานหรือปฏิบัติงานในการผลิตใบยาสูบสด นั่นคือจะพิจารณาเฉพาะเกษตรกรตัวอย่างเท่านั้น ดังนั้นต้นทุนที่เกษตรกรตัวอย่างไม่ได้จ่ายเป็นเงินสดในการใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นต้นทุนคงที่ มีดังนี้

(1) ค่าเสื่อมทรัพย์สินทางการเกษตร ใช้วิธีคำนวณแบบเส้นตรง โดยมูลค่าทรัพย์สินแรกซื้อของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ลบด้วยมูลค่าซาก แล้วหารด้วยอายุการใช้งาน พบว่าค่าเสื่อมทรัพย์สินทางการเกษตรเฉลี่ยต่อรายของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างคือ 93.19 บาท

(2) ค่าเสียโอกาสของต้นทุนคงที่ เป็นต้นทุนที่ประเมินขึ้นในกรณีที่เกษตรกรใช้เงินในการปัจจัยคงที่ที่เป็นเงินสดเพื่อดำเนินงานผลิตใบยาสูบ แทนที่จะนำเงินไปลงทุนด้านอื่น ซึ่งคำนวณจากค่าใช้จ่ายที่ซื้อทรัพย์สินทางการเกษตรเพื่อนำมาใช้ในการผลิตใบยาสูบสดโดยประเมินตามอัตราดอกเบี้ยเงินฝากเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ในปี 2552 จากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย (2553) อยู่ที่ร้อยละ 0.50 ต่อปี พบว่าเกษตรกรตัวอย่างมีค่าเสียโอกาสของต้นทุนคงที่ เฉลี่ยรายละ 287.19 บาท

ต้นทุนการผลิตยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียของเกษตรกรตัวอย่าง พบว่าในการผลิตใบยาสูบสดมีต้นทุนทั้งหมดรายละ 70,332.75 บาท ประกอบไปด้วยต้นทุนผันแปรที่ชาวไร่บ่มเองจ่ายออกไปเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต (ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ สารเคมี และค่าใช้จ่ายอื่น) ให้กับเกษตรกรเฉลี่ยร้อยละ 61.14 (45,251.34 บาท) และต้นทุนผันแปรที่เกษตรกรจ่ายออกไปเพื่อซื้อปัจจัยการผลิตทั้งที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด (ค่าแรงงาน ค่าใช้จ่ายอื่นๆ และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนของปัจจัยผันแปร) ร้อยละ 33.89 (25,081.41 บาท) รวมกับต้นทุนคงที่ที่เป็นค่าใช้จ่ายของชาวไร่บ่มเองที่ซื้อปัจจัยการผลิตให้กับเกษตรกร (ค่าเช่าที่ดิน) ร้อยละ 4.46 (3,301.23 บาท) และต้นทุนคงที่ที่เกษตรกรจ่าย

ออกไปเพื่อซื้อปัจจัยการผลิตทั้งที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด (ค่าเสื่อมทรัพย์สินทางการเกษตร และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนของต้นทุนคงที่) ร้อยละ 0.51 (380.39 บาท) จากผลการศึกษาด้านทุน การผลิตใบยาสูบสด เมื่อพิจารณาตามสัดส่วนของพื้นที่ พบว่าในพื้นที่ 1 ไร่ นั้นมีต้นทุนในการผลิต ทั้งหมด 16,373.08 บาท จะประกอบไปด้วยต้นทุนในการผลิตที่เป็นเงินสดร้อยละ 83.79 (13,719.60 บาท) และต้นทุนในการผลิตทั้งหมดที่ไม่เป็นเงินสดร้อยละ 16.21 (2,653.48 บาท) และเมื่อพิจารณาในสัดส่วนของปริมาณผลผลิต พบว่า ใบยาสูบสดปริมาณ 1 กิโลกรัม มีต้นทุนในการผลิตทั้งหมด 6.99 บาท ประกอบด้วยต้นทุนทั้งหมดที่มาจากค่าใช้จ่ายของชาวไร่บ่มเองร้อยละ 65.60 (4.59 บาท) และต้นทุนที่มาจากค่าใช้จ่ายของเกษตรกรร้อยละ 34.40 บาท (2.40 บาท) เห็นได้ว่าสัดส่วนของต้นทุนของผู้ผลิตทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งได้แก่ชาวไร่บ่มเอง ถึงแม้จะไม่ได้ลงไปปฏิบัติงานจริง แต่มีการวางแผนในการจัดสรรปัจจัยการผลิต และควบคุม ดูแลในการดำเนินงานของเกษตรกร อยู่เสมอ เพื่อผลิตใบยาสูบสดโดยทำให้มีต้นทุนที่น้อยที่สุด เนื่องจากชาวไร่บ่มเองมีค่าใช้จ่ายในการซื้อปัจจัยการผลิตต่างๆ ให้เกษตรกรด้วย และให้เกษตรกรมีรายได้จากการผลิตใบยาสูบสดมากขึ้นตามไปด้วย (ตารางที่ 6.1)

จะเห็นได้ว่า การวิเคราะห์ทั้งที่คิดเป็นจำนวนเกษตรกร จำนวนพื้นที่เพาะปลูก หรือจำนวนผลผลิตที่ได้รับ จะขึ้นอยู่กับต้นทุนผันแปรเป็นสำคัญ ซึ่งมีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 95.03 ของต้นทุนทั้งหมด และหากพิจารณาในรายละเอียดของต้นทุนผันแปร พบว่า ต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดมีสัดส่วนมากที่สุดร้อยละ 83.79 ของต้นทุนผันแปรทั้งหมด ทั้งนี้ ต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดของเกษตรกร ที่สำคัญ ได้แก่ ค่าจ้างแรงงาน ที่มีสัดส่วนถึงร้อยละ 21 ดังนั้นในเรื่องของการจัดการด้านแรงงานจึงมีความสำคัญ

ตารางที่ 6.1 ต้นทุนการผลิตยาสูบเวอร์จิเนียของเกษตรกรตัวอย่าง

(หน่วย : บาทต่อไร่)

รายการ	เป็นเงินสด (บาท)	ไม่เป็นเงินสด (บาท)	รวม(บาท)	สัดส่วน ต่อต้นทุน
ต้นทุนผันแปรทั้งหมด	58,718.12	11,614.63	70,332.75	95.03
ของชาวไร่	45,251.34	-	45,251.34	61.14
1. ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์	36,030.56	-	36,030.56	48.68
2. สารเคมี	2,640.33	-	2,640.33	3.57
3. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	6,580.45	-	6,580.45	8.89
ของเกษตรกร	13,466.78	11,614.63	25,081.41	33.89
1. ค่าจ้างแรงงาน	12,770.88	11,547.30	24,318.17	32.86
2. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	695.90	-	695.90	0.94
3. ค่าเสียโอกาส (ร้อยละ0.5*)	-	67.33	67.33	0.09
ต้นทุนคงที่ทั้งหมด	3,301.23	380.39	3,681.62	4.97
ของชาวไร่	3,301.23	-	3,301.23	4.46
1 ค่าเช่าที่ดิน	3,301.23	-	3,301.23	4.46
ของเกษตรกร	-	380.39	380.39	0.51
1 ค่าเสื่อมทรัพย์สินทางการเกษตร	-	93.19	93.19	0.13
2 ค่าเสียโอกาส (ร้อยละ0.5*)	-	287.19	287.19	0.39
ต้นทุนรวมทั้งหมด	62,019.35	11,995.02	74,014.37	100.00
ร้อยละ	83.79	16.21	100.00	
ต้นทุนรวมทั้งหมด (บาทต่อไร่)	13,719.60	2,653.48	16,373.08	13,719.60
ต้นทุนผันแปรทั้งหมด (บาทต่อไร่)	12,989.32	2,569.33	15,558.65	12,989.32
ต้นทุนรวมทั้งหมด(บาทต่อกิโลกรัม)	5.86	1.13	6.99	100.00
ต้นทุนผันแปรทั้งหมด(บาทต่อกิโลกรัม)	5.54	1.10	6.64	95.03
ต้นทุนของชาวไร่(บาทต่อกิโลกรัม)	4.59	-	4.59	65.60
ต้นทุนของเกษตรกร (บาทต่อกิโลกรัม)	1.27	1.13	2.40	34.40

ที่มา : จากการคำนวณ, 2552

หมายเหตุ * ธนาคารแห่งประเทศไทย (2553) รายงานข้อมูลอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์
ธนาคารพาณิชย์ ในปี 2552 เท่ากับร้อยละ 0.5 ต่อปี

6.2 ผลตอบแทน

ในการจำหน่ายใบยาสูบสด เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดผลิตใบยาสูบสดให้กับชาวไร่บ่มเอง จึงทำการจำหน่ายใบยาสูบทั้งหมด ที่โรงบ่มใบยาของชาวไร่บ่มเองที่ตน ที่ได้ทำการตกลงกันไว้ โดยราคาที่ขายจริงได้หักต้นทุนของชาวไร่บ่มเองแล้ว จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรขายผลผลิตได้กิโลกรัมละ 2.55 บาท มีรายได้จริงจากการขายผลผลิตรายละ 27,043.71 บาท คิดเป็นรายได้เฉลี่ยไร่ละ 5,982.47 บาท และเมื่อคิดเป็นรายได้รวมต้นทุนของชาวไร่บ่มเอง พบว่า ราคาขายกิโลกรัมละ 7.14 บาท คิดเป็นรายละ 75,583.66 บาท หรือไร่ละ 16,720.23 บาท ด้านการผลิตเกษตรกรสามารถผลิตใบยาสูบเฉลี่ยรายละ 10,592.15 กิโลกรัม และคิดเป็นผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ 2,384.14 กิโลกรัม (ตารางที่ 6.2)

ตารางที่ 6.2 ผลผลิตและรายได้ในการผลิตของเกษตรกรตัวอย่าง

รายการ	มูลค่า (บาท)
ราคาขายจริง	2.55
รายได้ (บาทต่อราย)	27,043.71
รายได้ (บาทต่อไร่)	5,982.47
ราคาขายรวมต้นทุนทั้งหมด	
ราคาขายรวมต้นทุนของชาวไร่ (บาทต่อกิโลกรัม)	7.14
รายได้ (บาทต่อราย)	75,596.29
รายได้ (บาทต่อไร่)	16,723.02
ผลผลิตเฉลี่ยต่อราย (กิโลกรัม)	10,592.15
ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ (กิโลกรัม)	2,343.14

ที่มา : จากการคำนวณ, 2552

รายรับและกำไร เป็นเรื่องสำคัญสำหรับการผลิต และได้เกี่ยวข้องกับเรื่องของต้นทุนการผลิตด้วย จึงได้นำรายได้และต้นทุนมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อแสดงข้อมูลในเรื่องของรายได้ ต้นทุน และกำไร ที่เกิดขึ้นในการผลิตใบยาสูบสด โดยแสดงเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ รายได้ ต้นทุน และกำไร

ที่เกิดขึ้นจากการผลิตใบยาสูบสดเฉลี่ยต่อเกษตรกร 1 ราย ข้อมูลรายได้ ต้นทุน และกำไร ที่เกิดขึ้นจากการผลิตใบยาสูบสดเฉลี่ยต่อเนื้อที่ปลูก 1 ไร่ และส่วนสุดท้ายข้อมูลรายได้ ต้นทุน และกำไร ที่เกิดขึ้นจากการผลิตใบยาสูบสดเฉลี่ยต่อปริมาณผลผลิต 1 กิโลกรัม โดยข้อมูลที่แสดง ด้านรายได้ คือ รายได้ทั้งหมดเฉลี่ย (ผลคูณของปริมาณผลผลิตใบยาสูบสดกับราคาที่ยขายได้ทั้งหมด) เพื่อให้ทราบถึงรายได้ที่เกษตรกรได้รับจริง และรายได้สุทธิ (ผลต่างของรายได้กับต้นทุนผันแปร) เนื่องจากเป็นรายได้ที่หักค่าใช้จ่ายในการซื้อปัจจัยการผลิตที่เป็นต้นทุนในส่วนที่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณของผลผลิต ดังนั้นถ้าเกษตรกรรายใดสามารถทำรายได้สุทธิได้สูง ก็ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจนำรายได้สุทธินี้บางส่วนไปลงทุนต่อผลิตอื่นๆ ได้ นอกจากนี้สามารถแสดงให้เห็นถึงข้อมูลด้านต้นทุน คือ ต้นทุนทั้งหมด ต้นทุนผันแปร ต้นทุนคงที่ ต้นทุนเงินสด ต้นทุนของชาวไร่บ่มเอง และต้นทุนของเกษตรกรที่เกิดขึ้นในการผลิตใบยาสูบสดทั้งหมดซึ่งได้นำเสนอไปแล้ว และส่วนสุดท้ายแสดงผลกำไรที่เกษตรกรตัวอย่างได้รับสำหรับการศึกษา ประกอบด้วย กำไรทั้งหมด (ผลต่างของรายได้ทั้งหมดกับต้นทุนทั้งหมด) และกำไรเหนือต้นทุนเงินสด (ผลต่างของรายได้ทั้งหมดกับต้นทุนที่เป็นเงินสดทั้งหมด) ซึ่งทำให้ทราบถึงกำไรที่เกษตรกรได้รับในการผลิตใบยาสูบสดซึ่งเป็นเป้าหมายหรือสาเหตุสำคัญที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างได้ทำการผลิต

รายได้ทั้งหมดที่เกษตรกรได้รับจากการขายผลผลิตใบยาสูบสดตามราคาที่ได้กำหนดของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเฉลี่ยรายละ 75,596.29 บาท คิดเป็นไร่ละ 16,723.02 บาท และคิดเป็นปริมาณใบยาสูบสดกิโลกรัมละ 7.14 บาท (รายได้จากการขายเฉลี่ย 2.55 บาท รวมกับต้นทุนของค่าใช้จ่ายของชาวไร่ในการซื้อปัจจัยการผลิตให้กับเกษตรกร 4.59 บาท) กรณีรายได้สุทธิที่เกษตรกรผู้เพาะปลูกยาสูบได้รับจากการคำนวณ พบว่า โดยเฉลี่ยเกษตรกร 1 รายจะมีรายได้ 5,263.54 บาท หรือคิดเป็นไร่ละ 1,164.37 บาท และในการผลิตทุกๆ 1 กิโลกรัมจะมีรายได้สุทธิ 0.50 บาท (ตารางที่ 6.3)

หากพิจารณาผลกำไรที่ได้รับจากการคำนวณ พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีกำไรทั้งหมดเฉลี่ยต่อราย 1,581.92 บาท คิดเป็นไร่ละ 349.94 บาท หรือกิโลกรัมละ 0.15 บาท แต่เมื่อนำเฉพาะต้นทุนที่เป็นเงินสดมาวิเคราะห์ พบว่า จะมีกำไรเพิ่มขึ้นค่อนข้างมากถึงรายละ 13,576.94 บาท คิดเป็นไร่ละ 3,003.42 บาท หรือกิโลกรัมละ 1.28 บาท ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากเกษตรกรได้ใช้แรงงานในครัวเรือนและแรงงานแลกเปลี่ยนในการผลิตถึงร้อยละ 43.40 (แรงงานในครัวเรือน 25.00 รวมกับแรงงานแลกเปลี่ยนร้อยละ 18.40) ของการใช้แรงงานทั้งหมด จึงเป็นแนวทางการจัดการในการเลือกแรงงานที่ดีในการผลิตที่ส่งผลให้เกิดกำไรเหนือต้นทุนเงินสด (ตารางที่ 6.3)

ตารางที่ 6.3 ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตใบยาสูบสดของเกษตรกรตัวอย่าง

รายการ	มูลค่า(บาท)
รายได้ ต้นทุน กำไรต่อราย	
รายได้ทั้งหมดเฉลี่ย (บาทต่อราย)	75,596.29
รายได้สุทธิ (บาทต่อราย)	5,263.54
ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย (บาทต่อราย)	74,014.37
ต้นทุนผันแปรเฉลี่ย (บาทต่อราย)	70,332.75
ต้นทุนคงที่เฉลี่ย(บาทต่อราย)	3,681.62
ต้นทุนเงินสดทั้งหมดเฉลี่ย (บาทต่อราย)	62,019.35
ต้นทุนทั้งหมดของชาวไร่บ่มเองเฉลี่ย (บาทต่อราย)	48,552.57
ต้นทุนทั้งหมดของเกษตรกรเฉลี่ย (บาทต่อราย)	25,461.80
กำไรเฉลี่ย (บาทต่อราย)	1,581.92
กำไรเหนือต้นทุนเงินสด (บาทต่อราย)	13,576.94
รายได้ ต้นทุน กำไรต่อไร่	
รายได้ทั้งหมดเฉลี่ย (บาทต่อไร่)	16,723.02
รายได้สุทธิ (บาทต่อไร่)	1,164.37
ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย (บาทต่อไร่)	16,373.08
ต้นทุนผันแปรเฉลี่ย (บาทต่อไร่)	15,558.65
ต้นทุนคงที่เฉลี่ย(บาทต่อไร่)	814.43
ต้นทุนเงินสดทั้งหมดเฉลี่ย (บาทต่อไร่)	13,719.60
ต้นทุนทั้งหมดของชาวไร่บ่มเองเฉลี่ย (บาทต่อไร่)	10,740.55
ต้นทุนทั้งหมดของเกษตรกรเฉลี่ย (บาทต่อไร่)	5,632.53
กำไรเฉลี่ย (บาทต่อไร่)	349.94
กำไรเหนือต้นทุนเงินสด (บาทต่อไร่)	3,003.42
รายได้ ต้นทุน กำไรต่อกิโลกรัม	
รายได้ทั้งหมดเฉลี่ย (บาทต่อกิโลกรัม)	7.14
รายได้สุทธิ (บาทต่อกิโลกรัม)	0.50
ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย (บาทต่อกิโลกรัม)	6.99

ตารางที่ 6.3 (ต่อ)

รายการ	มูลค่า(บาท)
ต้นทุนผันแปรเฉลี่ย (บาทต่อกิโลกรัม)	6.64
ต้นทุนคงที่เฉลี่ย(บาทต่อกิโลกรัม)	0.35
ต้นทุนเงินสดทั้งหมดเฉลี่ย (บาทต่อกิโลกรัม)	5.86
ต้นทุนทั้งหมดของชาวไร่บ่มเองเฉลี่ย (บาทต่อกิโลกรัม)	4.59
ต้นทุนทั้งหมดของเกษตรกรเฉลี่ย (บาทต่อกิโลกรัม)	2.40
กำไรเฉลี่ย (บาทต่อกิโลกรัม)	0.15
กำไรเหนือต้นทุนเงินสด (บาทต่อกิโลกรัม)	1.28

ที่มา : จากการคำนวณ, 2552

การศึกษาจุดคุ้มทุน จะสามารถทำให้เกษตรกรทราบถึงระดับการผลิต ณ จุดที่คุ้มทุน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงผลผลิตและราคาผลผลิต เนื่องจากจุดคุ้มทุนหมายถึงระดับที่เกษตรกรจะเสมอตัวในการผลิต นั่นคือ ไม่มีกำไรและขาดทุน การศึกษาจุดคุ้มทุนในครั้งนี้ มี 2 วิธี คือ การศึกษาระดับผลผลิตคุ้มทุน และระดับราคาคุ้มทุน พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีระดับผลผลิตคุ้มทุนเฉลี่ยไร่ละ 2,294.10 กิโลกรัม และมีราคาคุ้มทุนกิโลกรัมละ 2.40 บาท เห็นได้ว่าชาวไร่บ่มเองมีกำไรในการจัดการการผลิตยาสูบในขั้นตอนใบยาสด เนื่องจากทำการผลิตได้สูงกว่าจุดคุ้มทุนทั้งสอง แสดงว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีกำไรในการผลิต (ตารางที่ 6.4)

ตารางที่ 6.4 จุดคุ้มทุนในการผลิตใบยาสดของเกษตรกรตัวอย่าง

รายการ	มูลค่า (บาท)	ผลผลิต (กิโลกรัม)
ราคาผลผลิตเฉลี่ยต่อกิโลกรัม (บาท)	2.55	
ระดับราคาคุ้มทุนต่อกิโลกรัม (บาท)	2.40	
ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ (กิโลกรัม)		2,343.14
ระดับผลผลิตคุ้มทุนต่อไร่ (กิโลกรัม)		2,294.10

ที่มา : จากการคำนวณ, 2552

หมายเหตุ ราคาผลผลิต และระดับราคาคุ้มทุน ได้หักต้นทุนของชาวไร่แล้ว